

BARANGOLÁS MEXIKÓBAN

Ha már Mexikóban vagy, és a sors rádmosolyog, akkor csodálatos utazást tehetsz Méridába, a Yucatán-félszigetre, az ugyancsak Yucatán nevű tartomány székhelyére, a maja világ középebe...

Ez adatik meg nekem ezerkilencszázhetvenhárom február tizen-nyolcadikán reggel, amikor Mexikó hatalmas repülőterén megölelem Jorge Sevilla Bustos barátomat mexikói módon: egymás vállát sűrűn veregetve-lapogatva. Ő hozott ki, és ő irányít, merre menjek.

A mexikói légitársaság jókora gépére szállok a kijárathoz odatolt alagúton át. Igazán benne vagyok a csőben, gondolom, s egy röpke hamiskás ötlet incselkedik: ezt a gépet még én is eltéríthetném... Semmi ellenőrzés! Az éberség hiányának magaskiskolája!

No de ilyesmi másnak eszébe sem jut, és nem történik semmi. A gép felsüvít Mérida irányába, s kisvártatva a magasból már nem kevesebb, mint öt kúphegyet látok, köztük a Popocatepetl fenséges csúcsát. Komor lilás meg rozsdás, sötét színekben játszó, szagatatott élű hegyvonulatok merednek egymás mögött, az előtérben meg a legnyugtalanabb, szurok színű torlaszsereg ejt bámulatba-félelembé. Állítólag Cortés a spanyol császár érdeklődésére összegyűrt és utána kissé kiterített papírlaphoz hasonlította Mexikót. Zseniális és találó gondolat.

A fenyvesek feketészöldje s a most elsárgult-barnult termőföldek színe sem enyhíti a hatást. Az ég is acélos hidegkék.

Úgy száz kilométer messzeségből a felfehérlő Orizabát vélem látni — indió nevén Citlaltepel (Csillaghegy) —, ám hamar a felhők mögé bújik, mi pedig ködbe futunk. Egyszer még felcsillan a Mexikói-öböl vize, de aztán csak a Yucatán-félsziget közelében látjuk újra, most már tündéri kék színben.

Másfél óra múltán ereszkedünk, s ez mindig ünnepélyes, várakozással teli mozzanat. De ha most elméláznék, könnyen úgy járnék, mint harminchétben Aegina szigeténél, ahol ábrándozás közben a hajón rekedtem, s két óra helyett tizennégy óra múlva szállhattam partra... Ez alkalommal a gép Jamaicába vinne, és semmi sem tudná elhessegetni a gyanút, hogy magamat akartam eltéríteni...

Hirtelen meleg csap meg Mérida repülőterén, amint a kondicionált levegőjú gépből kilépek, pedig még alig múlt fél kilenc. Északról a ten-

ger szele fúj, bodrozza a délszaki fák lombzatát, s valamicskét enyhíti a meleget. A kiskabátot magamon hagyom, így csak a rajzmappát és az oldaltáskát kell vinnem.

A város központjától messze vagyunk, az autóbusz indulásáig fél órát kell várni, de hát ilyenkor nézelődik az ember, a benyomások frissek, időt nem veszítek. Elvégre szoktatnom is kell magam az új környezethez.

Az autóbusz csekély negyven centavosért döcögött be a repülőtér-ről, míg a kiskocsi e díjnak a hatvanszorosáért repítene. Cókmókom kevés, miért ne próbálnám ki ezt a még üresen állingáló kopott járművet? Több elkényeztetett fővárosi ugyan óvott attól, hogy indiók között utazzam, mert jaj így, jaj úgy... Van, aki még máig sem ült be az egyszerű nép fiai közé, mivelhogy a sors vagy inkább a szerencse neki autót rendelt. Ez bizonyos megismerési folyamatot meggyorsít ugyan, de elmélyíteni már nem tudja. Igaz, hogy az ilyen embernek erre nincs is szüksége...

Nem lehet olyan rossz az utazás ahhoz képest, amilyen rozoga alkotmányokon vitettem magam Görögországban, még a háború előtt. Hadd fiatalodjunk meg harminchat évet világot járt rajzmappámmal...

Ahogy a buszra egyik felszálló követi a másikat, máris észrevehető, hogy itt sokat adnak a tisztaságra. Mexikóból hazatérve olvasom több útleírásban, hogy Yucatán népe mennyire tiszta. Feltűnő a sok fehér ruha, gömbölyű arc, ferde vágású szem.

Dicsérendő, hogy a szállító vállalat bízik a buszvezetőben, ugyanis menetjegy nincs. A viteldíjat egy perselybe kell bedobni, s emberünk ennek üvegén át ellenőrzi, hogy elég pénz tett-e be a nyájas utas. Hát nyájasak is vagyunk, mert hovatovább úgy gyúródunk, mint a nyáj...

Szerencsére az első sorban ülök, táskám az ölemben, mappám a lábam előtt.

Hanem szegény bennszülöttek úgy tuszkolják egymást — de lökdösődés nélkül —, hogy tüstént eszembe jut egy harminchétben Bulgáriában alkotott játékszavam: TUSZKOLÁNUM.

Sötétbarna arcú, kerek képű maják zsúfolódnak, hátukra felkötve gyermekük. Egészségesek, és bizonyára mit sem tudnak arról, hogy őseik az újszülött fejét két deszka közé szorították, hogy az akkori szépségisménynek megfelelően hosszúkás legyen. Az emberek között tejes-kondérok, pálmaháncsbatyúk, tojásos, gyümölcsös kosarak és amit akarsz.

Én vagyok egyedül sápadtbőrű idegen — de nem ettek meg.

Tudom, hogy az autóbuszok végállomásának neve: Terminal, és ott kell leszállanom. Várom is, hogy mikor fogy el az útiközönség, de az inkább sokasodik, s már cipőkanállal sem lehetne akár egy vékony emberkét is beszorítani.

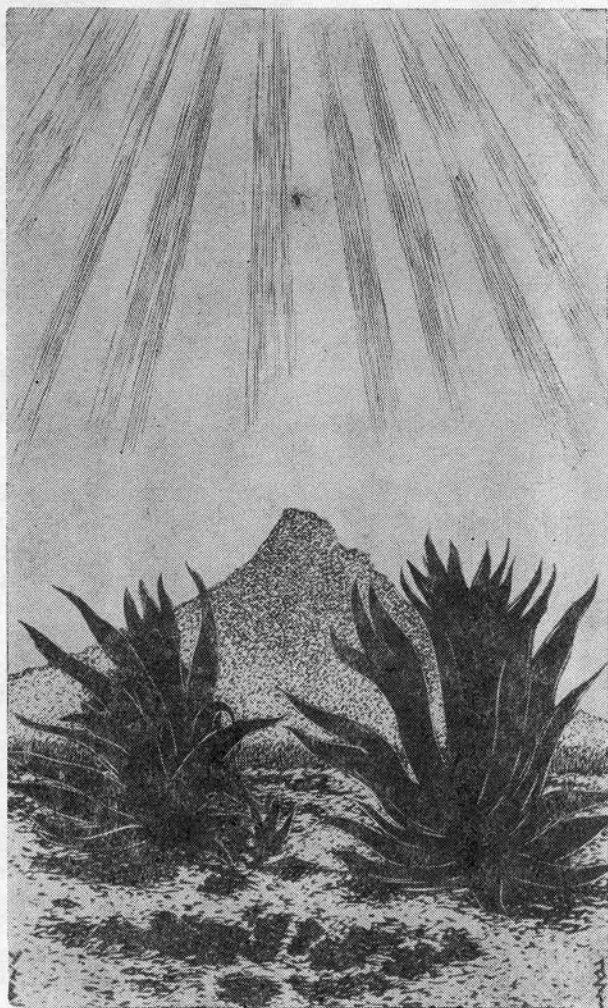
Gyanús a helyzet, s odaszólok a vezetőnek:

— Por favor Señor, donde está el Terminal?

Mire ő:

— Gyorsan szálljon le, uram, mert mi tovább megyünk!

A végállomás ugyanis csak a vidéki járatoké, városi autóbuszok nem használhatják.

Gy. Szabó Béla:
Popocatepetl

Többen leszállnak, és udvariasan szabaddá teszik az utat. De talál-
gatják is: ki lehet ez a leevickélő mexikói kalapos barna ember, még
barnább kabátjában, s vajon mit cipel fekete táskájában, amivel majd-
nem kiborít egy tejeskondért?

Aligha fogják megtudni...

Barátkozás Méridával

Mint már írásom elején említettem, első nap igen tetszetősnek ta-
láltam azt a szokást, hogy Mexikóban a fontosabb iratait senki sem
hordja magával. Nem kell időnként a kabátomat vagy a farzsebemet

megtapogatom, hogy jaj, vajon megvan-e az útlevelem. Így repültem el mintegy ezerhétszáz kilométernyire, ide Méridába.

Nem lep hát meg, hogy a méridai oszlopos szálloda oszlopos embere sem kér igazoló papírt, csak a fővárosban befizetett összeg nyugtáját veszi át. Az udvarias portás (ha nem lenne az, akkor más szállóba megyek...) gépiesen elem tesz egy rövidke kérdőívet. Ebbe azt írom be, ami éppen jólesik, fő az, hogy a díj három napra előre ki van fizetve. Kezembe nyomja a szálloda ismertetőjét, amelyben egy kis térkép azzal lep meg, hogy sakktáblán vagyok, s az utcáknak nincs nevük, csak számuk. Észak—dél irányban futnak a páros számúak.

Február tizennyolcadikát írjuk, és jöllehet Mérida a föld északi féltekéjén van, mégis gyümölcserlelő a meleg. Ilyesmíró! nemegyszer álmodoztam gyermekkoromban. Szobám ablakán szunyogháló, fölötte a léghűtő szerkezet zsong altató hangon.

Most viszont dél felé jár az idő, az alvás vétek.

Nekivágok a sakktáblának.

Keskeny az utcám, de a szomszédosak is azok. Földszintes passzellszínű házak váltogatják egymást, sok szoba ajtaja egyenesen az utcára nyílik, bizonyára a nyári szellőzés céljából. Itt nagy fákon mosolyogva fürdik a fényben a sok narancs és mandarin, ott kókuszpálma mutogatja gyümölcseit.

A spanyol hódítók Mexikó több új városát tervezték és építették fel teljesen hazai mintára, és otthoni neveket is adtak nekik, emlékeztetőül, de egy kis honvágy is sugallta mindezt. A spanyolországi Méridában körülbelül negyvenezer lélek dicséri az eget, ennek mexikói testvére e szám ötszörösét foglalja magában. Ezerötszáznegyvenkettőben kezdték az építést, tehát a „fiatal“ településen indió emlékeket csak a múzeumokban találhatunk.

A közlekedés egyszerűnek látszik. A 67. és 70. utcák találkozásánál lakom, s a Főtérré — a Zocalóra — a 63. és a 62. utcák metszésénél jutok el, vagyis négy utcát kell keletnek sétálnom, s onnan két utcát északnak. Mintha a rendes sakktáblán d3-ról h5-re kellene lépegetni. Meggondolkoztat, hogy a lakók száma kettőszáztízernél is több. Sok a földszintes ház, így hát nagy lehet ez a sakktábla... Majd meglátjuk...

A vasárnap délelőtt hangulata az egész városon rajta ül. Valamikor irtozottak a majákat, és ők is egymást. Leszármazottaik ma annyira katolikusok, hogy jobbat sehol sem találni. Minden templom, különösen a tizenhatodik század utolsó éveiben befejezett székesegyház tömve van bennszülöttekkel, de szép számmal akad érdeklődő fehérbőrű is, különösen az Egyesült Államokból. Többnek a nyakában az elmaradhatatlan fényképezőgép lóg.

Kár, hogy a főtérré természetes kámforfái törzsét bemeszelték. Árnyékukban bámészkodó, pihenő szalmakalapos helyi polgárok ülnek, fehér padokon, fehér ruhában. Ilyet is ritkán látni. Sok kerek képű férfi ténfereg ide-oda, és tárgyalja a mindennap problémáit.

A gyerek itt is sok, így hát résen van több léggömbáros meg fagyaltos, és nem hiányzik az alkalmi fényképész és a cipőtisztító sem. Akad erre több kocsmá is; a „bár“ felirat előkelőbb. Megismerni jelleg-

NAGY ISTVÁN: ÖREGASSZONY

KOLNAY SANDOR: ÖNARCKEP

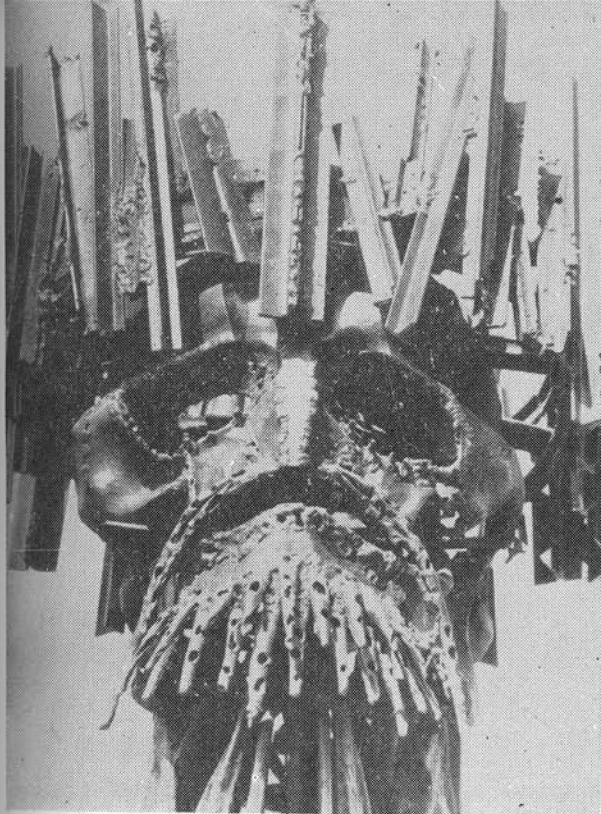

MATTIS TEUTSCH JÁNOS: KOMPOZÍCIÓ (A LELKIVIRÁGOK C. SOROZATBÓL)

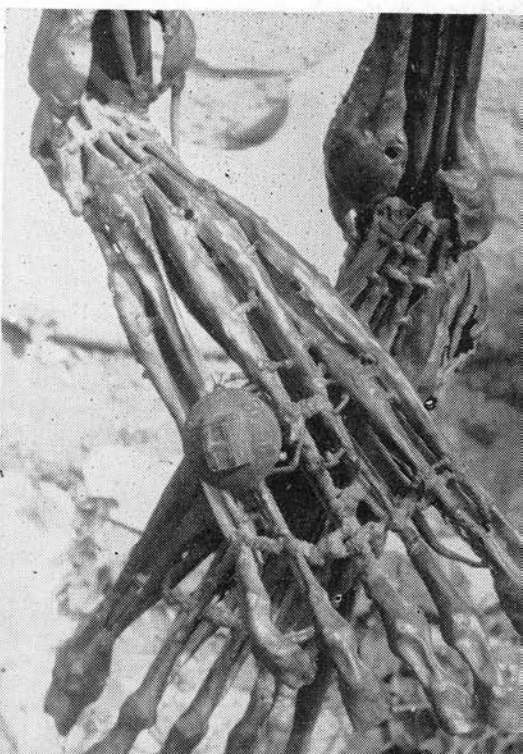

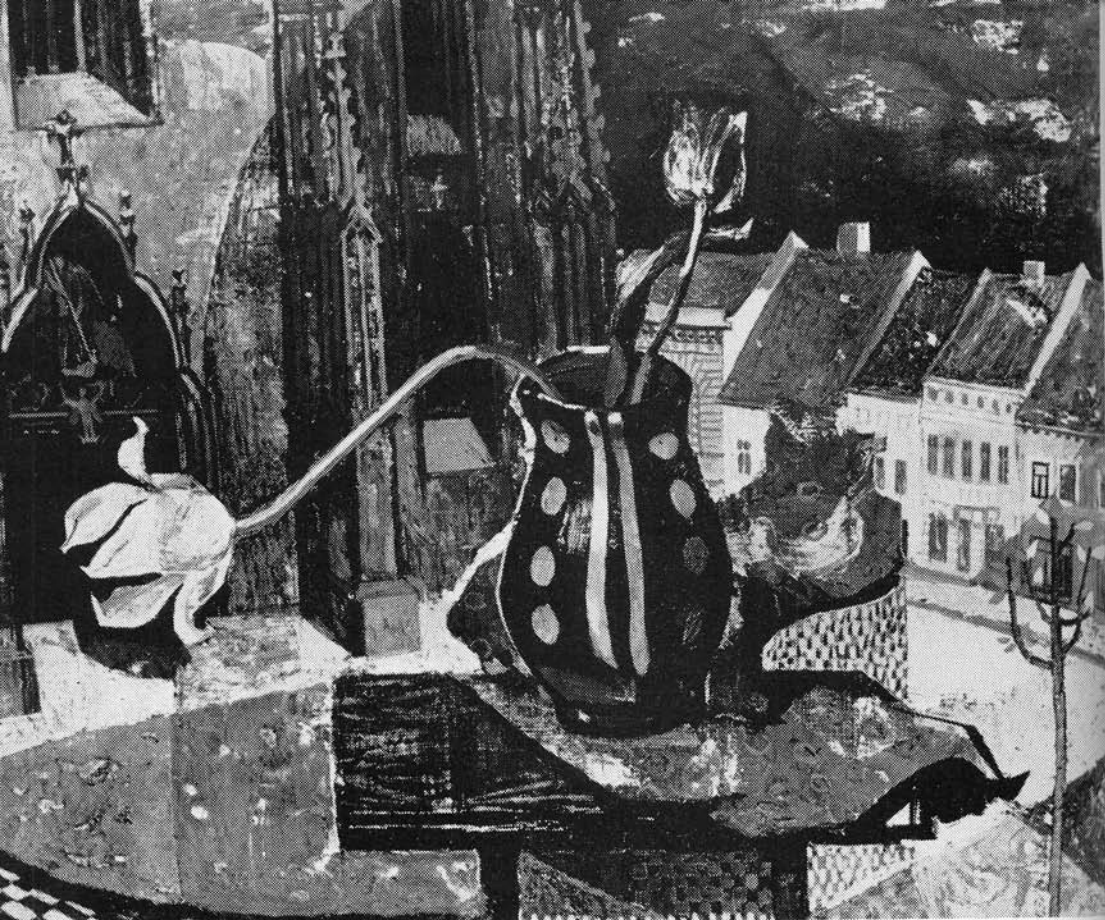
ZERVATIUSZ JENŐ: KÖMIVES KELEMEN BALLADAJA

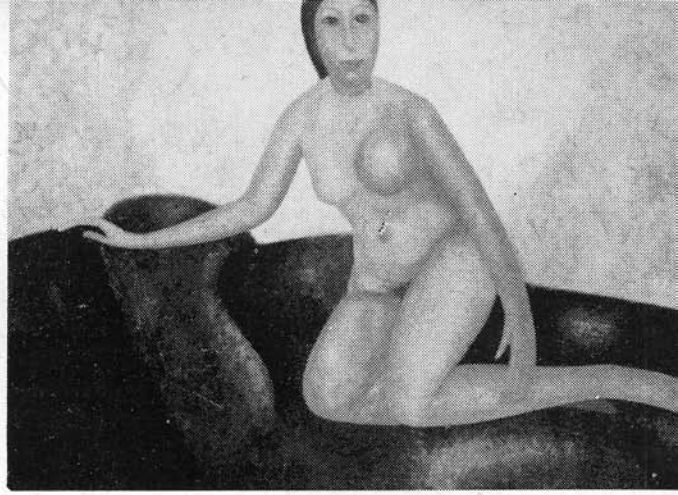
**SZERVÁTIUSZ TIBOR: 1—2. DÓZSA GYÖRGY KIVÉGZÉSE (RÉSZLETEK);
3. PETŐFI HALÁLA (RÉSZLET); 4. KOLOZSVÁRI KRISZTUS (RÉSZLET)**

KOVÁCS ZOLTÁN: VALLOMÁS
MIKLÓSSY GÁBOR: TRAGIKOMÉDIA

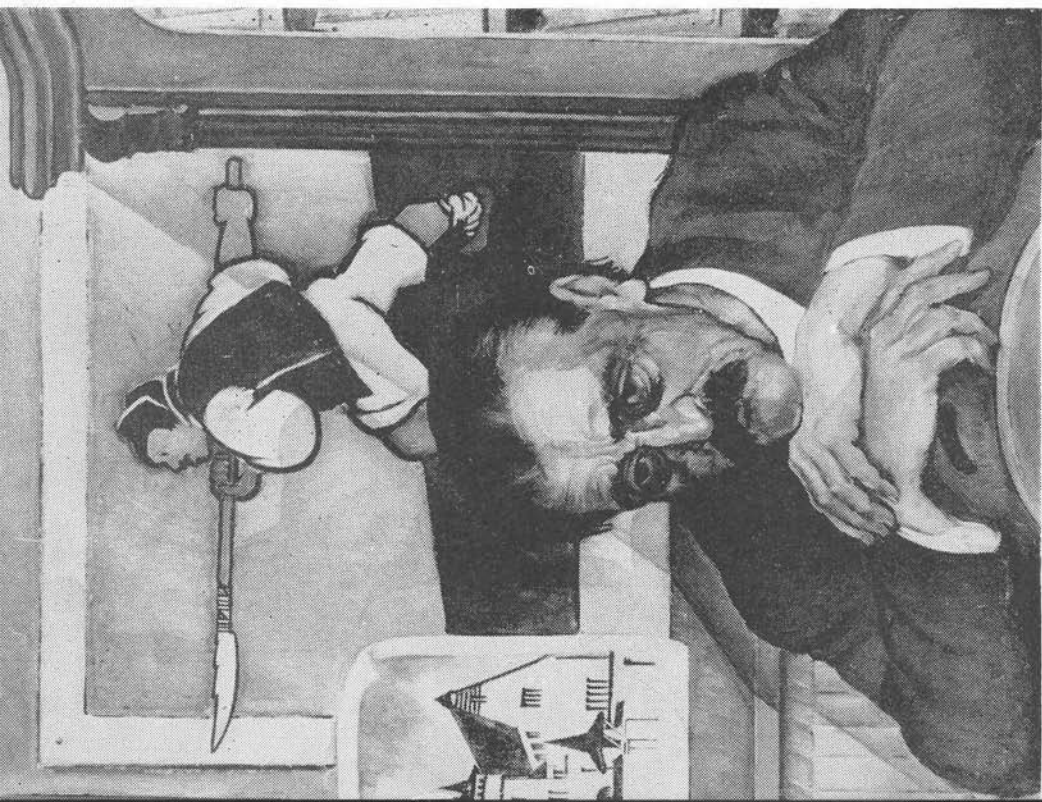

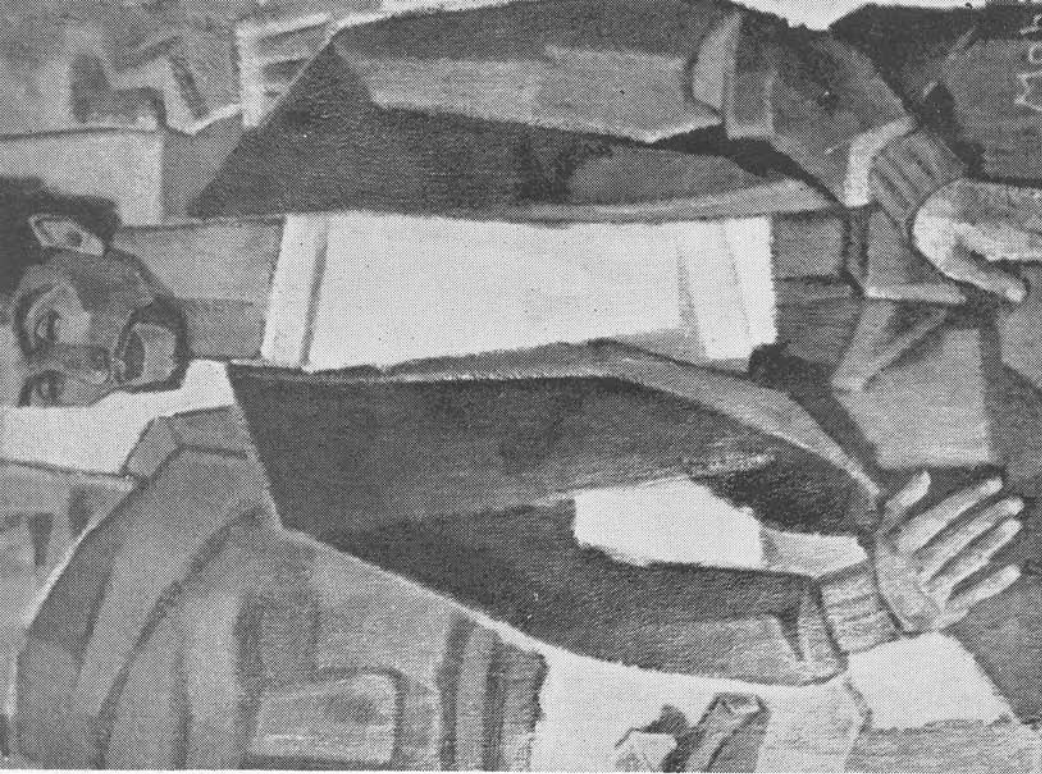
JAKABOVITS MIKLÓS:
FEJDISZES AKT

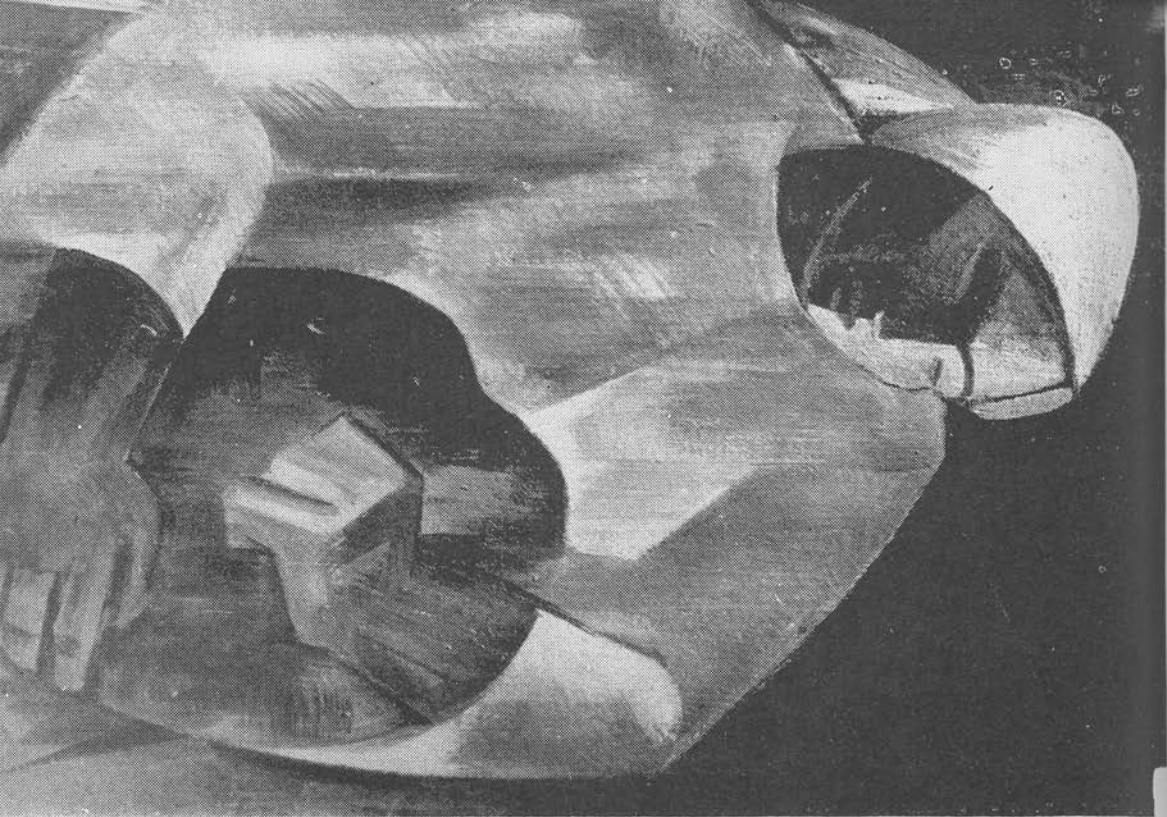
FÜLÖP ANTAL ANDOR:
MAGNÓLIÁS ARCKÉP

BALÁZS PÉTER: TANULMÁNY KÓS KÁROLYRÓL

MOHI SÁNDOR: SZERVÁTIUSZ TIBOR PORTRÉJA

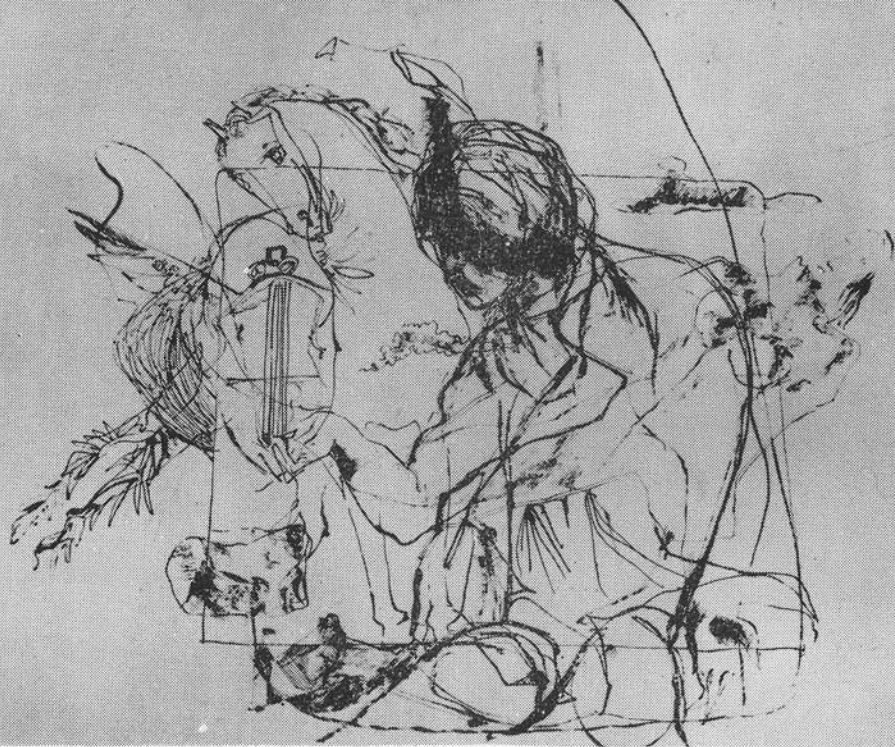
MARTON ARPAD: KENYÉR

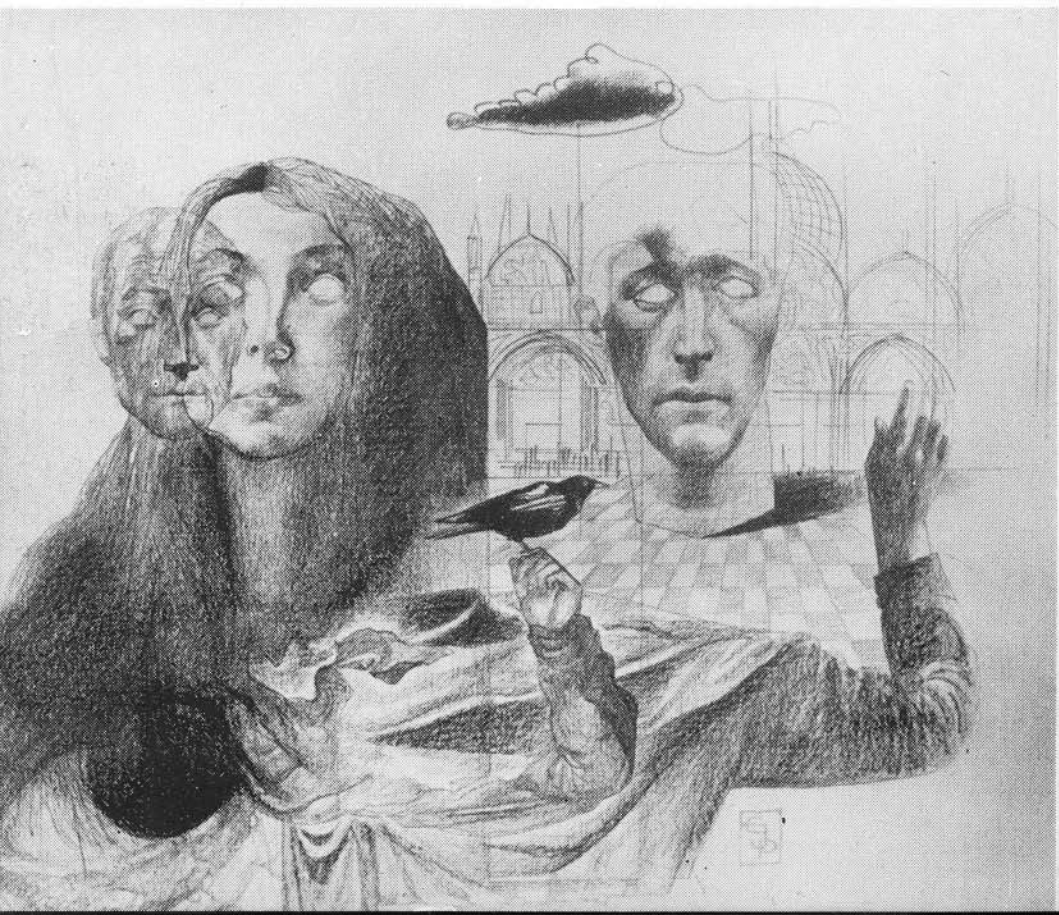
GAÁL ANDRÁS: ÖREGEK

SÖVÉR ELEK: SZÜLEIM

ERDŐS I. PÁL: 1. ELÉGIA; 2. VAKOK VELENCEBEN

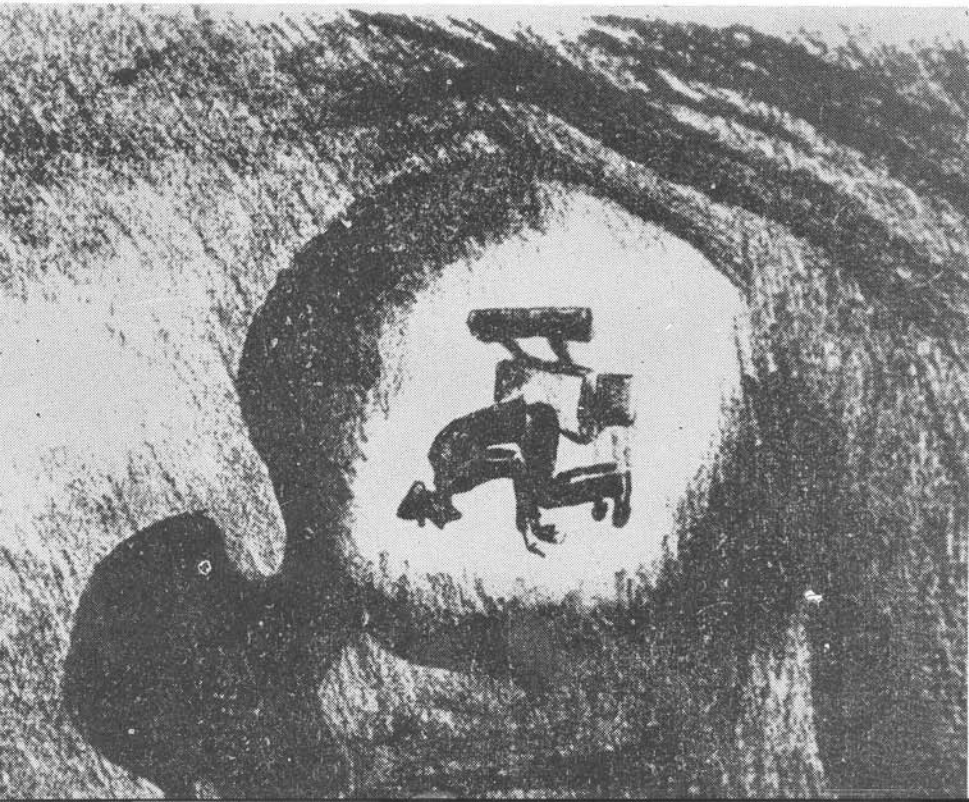

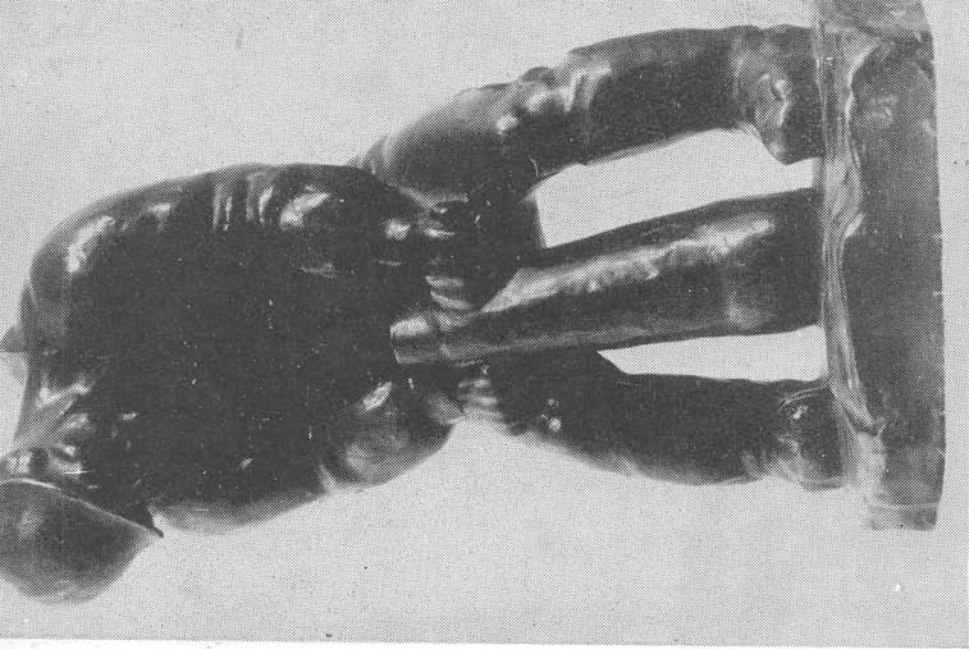
GY. SZABÓ BÉLA: HALOTT FA A GYILKOSTOBAN

BENE JÓZSEF: KALOTASZEGI LEANYOK

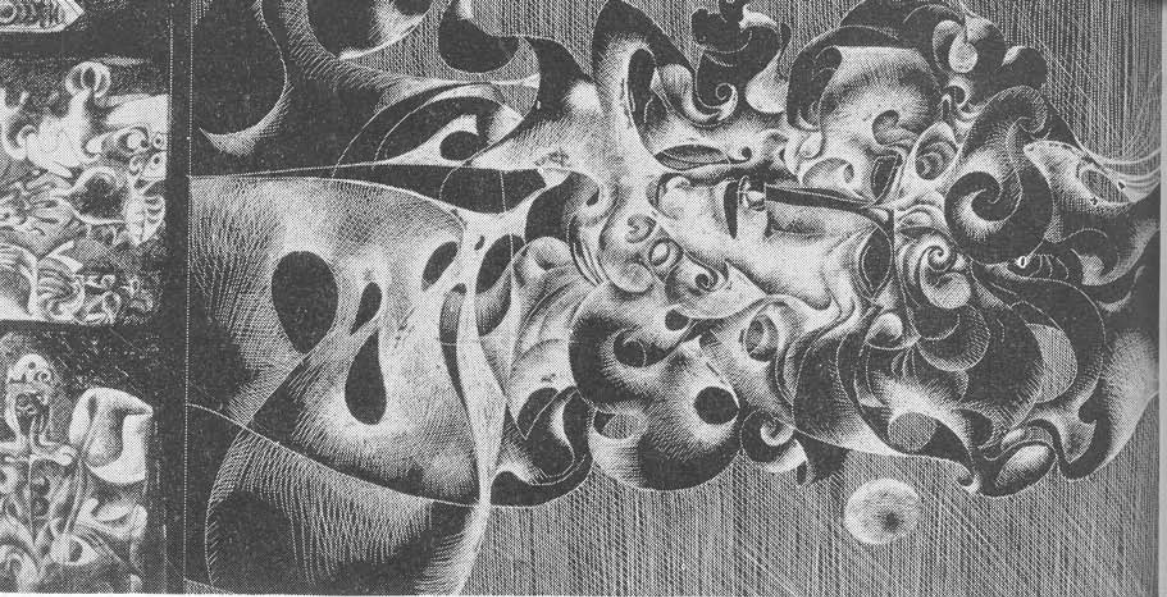

LEON ALEX: MAGANY

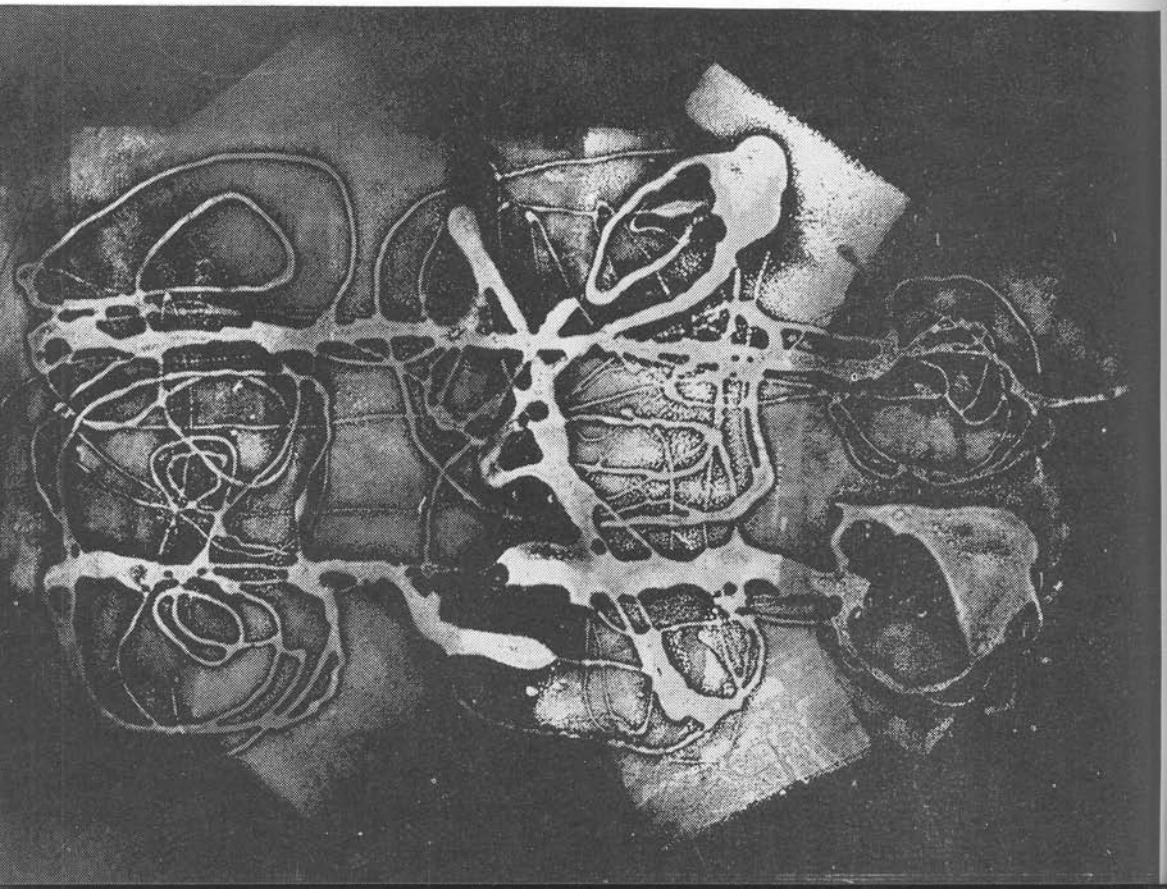

GALLASZ NANDOR: UTKÖVEZO

DEAK FERENC:
SHAKESPEARE-
ILLUSZTRACIO

FESZT LASZLO:
TALAIKOZAS

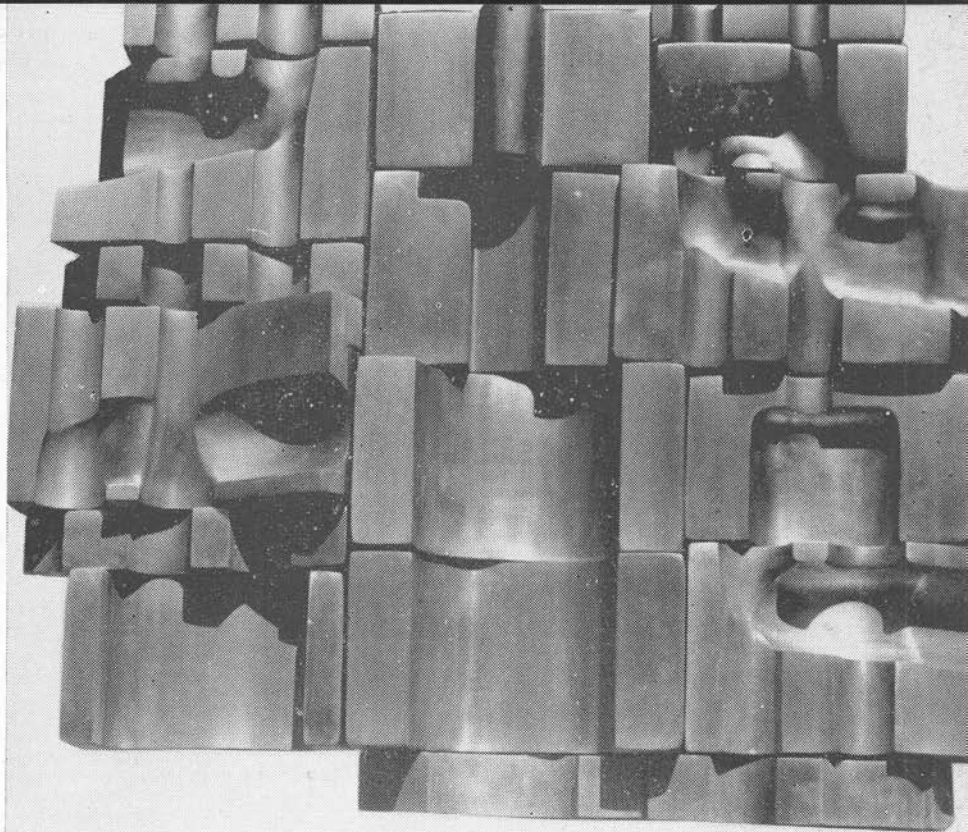

**AMBRUS IMRE:
ABLAK ELŐTT**

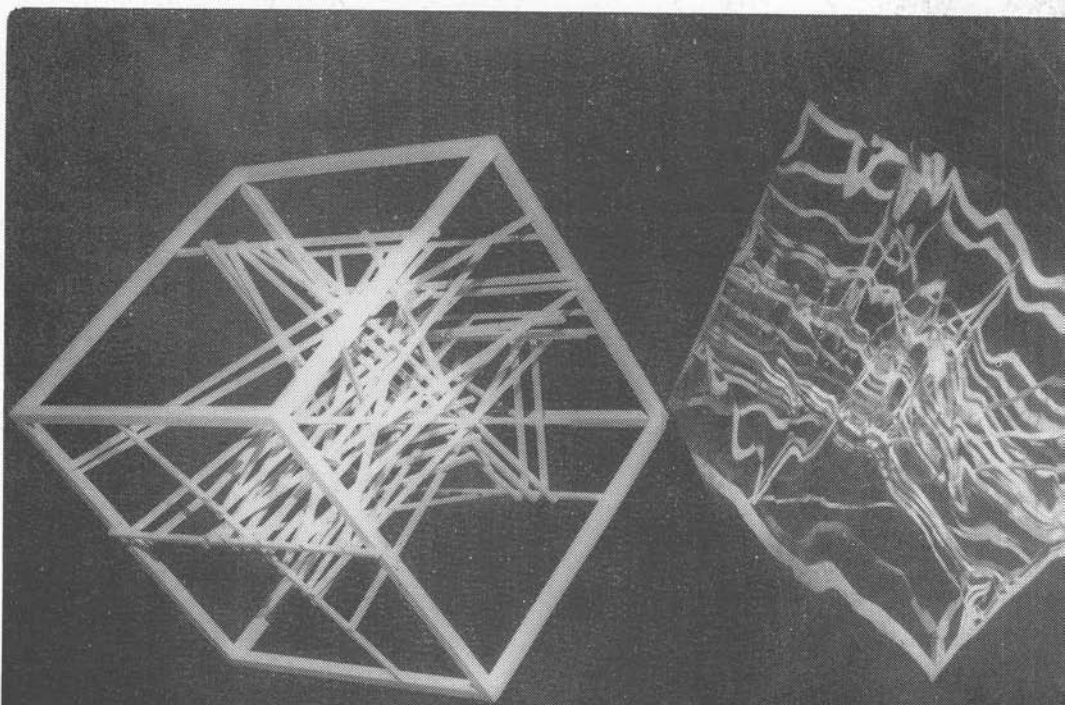

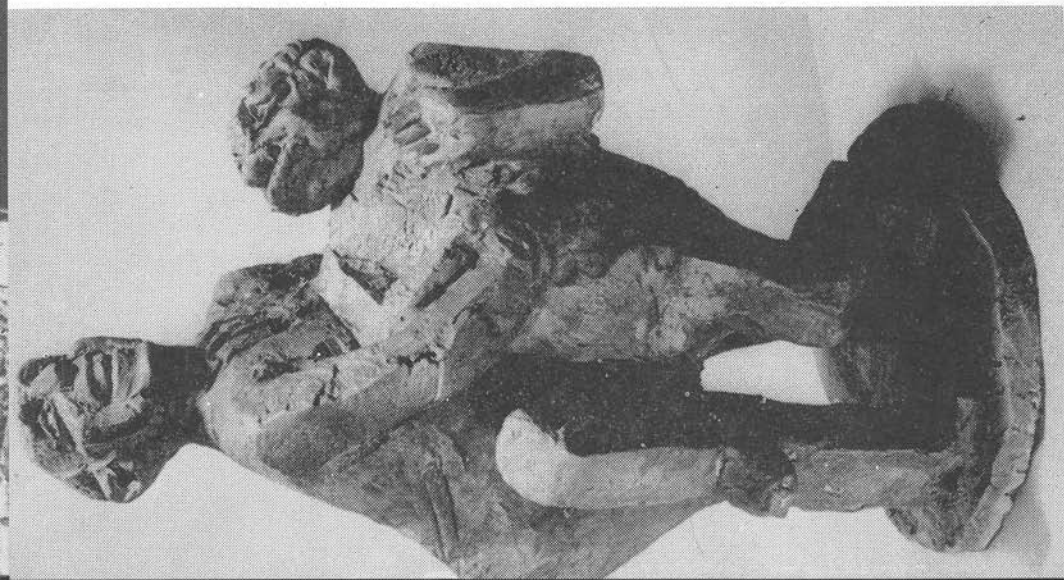
**BALAZS IMRE:
ANYASÁG**

KAZINCZY GÁBOR: POGÁNY OLTÁR
KANCSURA ISTVÁN: KOCKA

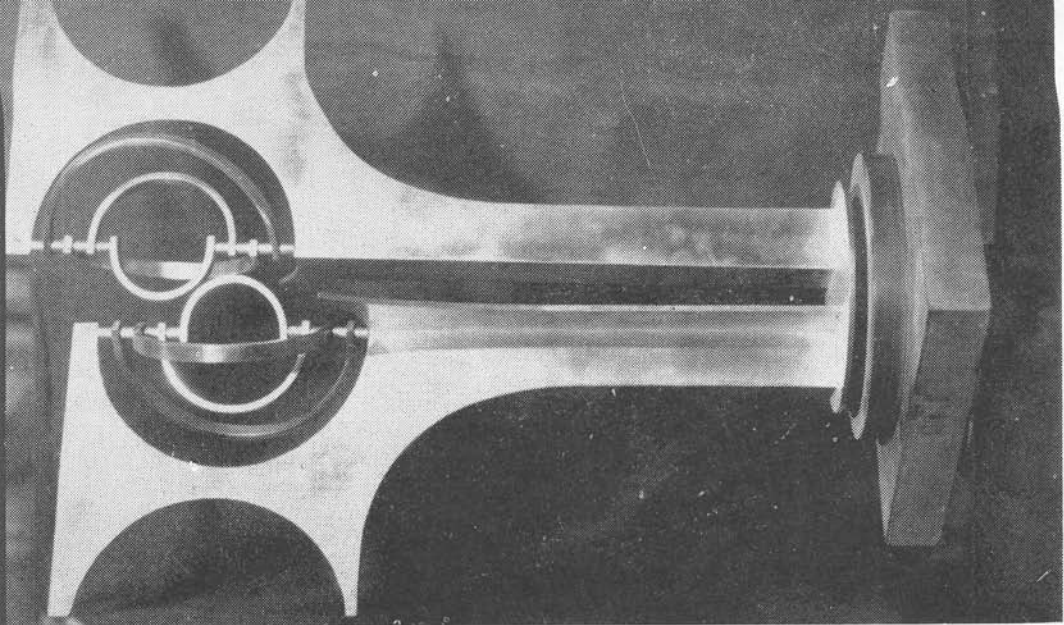

BENCZÉDI SÁNDOR: NAGY IMRE ÉS ÉN

VIDA GEZA: BANYAREM

JECZA PÉTER: DÉLKÖRÖK

zetes csapóajtjáról, de a vak is odatalál a kiáradó szeszillat, a dohányfüst és a kiszűrődő csárma nyomán.

Sors zenebona nihil aliud — jut eszembe —, itt is ez kell az emberi férgek jó részének.

Sok a spanyolos ház, rácsos ablak, árkád, amely mind a nap hevéből, mind a forró égövi záporoktól megvéd. A főtérre építették a székesegyházat, ezeröttszázkilencvennyolcban fejezték be, de elcsodálkozhatik az ember a kormányzósági palotán is.

A nagy fák mellett díszesre festett lovaskocsik kínálóznak egy-egy kiadós városnézésre.

A rajzolásra hamar megjön a kedvem.

Egy fehérre festett öntöttvas pad végéről kapok le diskuráló bácsikat. Jó húsban vannak. Az indiót igazán nem lehet azzal vádolni, hogy enni nem szeret. Nyugodtan ülnek, és nem izegnek-mozognak, mint a fővárosiak.

Napsugárban fürdik minden, s a delet megremegtető harangzúgás is jelzi.

Két modellem megmozdul, feláll, nyújtózkodik. Ideje már hazamenni, nehogy szidás érje őket otthon. Sokan most igyekeznek a székesegyházba, déli misére.

Csak engem nem köt az ebédelés ideje. Rajzolhatok tovább, csatangolhatok cél nélkül, enyém a világ.

Én mint Mr. John Burke

Délutáni rövid alvás után — mert a szemet pihentetni kell — festeni indulok.

Ekkor szóról szóra a következő eset történik:

A kijáratnál új portás üdvözlő, kövérkés, álmatag fiatalember. Leadom a szoba kulcsát, mire a következőket hallom:

— Kérem Mister John Burke, Ön kedden ugyebár elutazik?

Hátranézek, hogy ki is az a Burke úr, de mögöttem senki sincs.

— Kérem Señor, én nem vagyok John Burke; Szabó Béla vagyok, és szerdán utazom — mondom neki tört spanyol nyelven.

— De igenis, Ön Mr. John Burke, tegnap jött és kedden távozik...

— Ismétlem, nem vagyok John Burke; ma jöttem, és szerdán megyek.

— De igenis, Ön Mr. John Burke, aki a 103-asban lakik, és kedden távozik...

— Nagyon kérem, még egyszer mondom: nem vagyok Mr. John Burke, a 104-esben lakom, és szerdán hagyom el a szobát...

— De igenis, Ön Mr. John Burke, aki...

Jóságos ég, villan fel bennem, hisz ennek az embernek egy kereke hiányzik... nálam nincs semmi igazoló irat... hogyan bizonyítom be neki, hogy igazán nem vagyok Mr. John Burke?...

De a művész bennem most is felülkerekedik. Könnyörögni kezdek:

— Megy le a nap, és én festeni akarok; engedjen el, kedves uram!... — és itt a spanyol señor helyett véletlenül az olasz signore szót ejtem ki.

Felcsodálkozik s lelkesen rebeგი:

— Beszél Ön olaszul?

— Hogyne, uram, két hónapot voltam Itáliában 1937-ben...

— És festő?

— Az volnék...

Kezét szívére teszi, szemét lehunyja, s a honvágtyól gyötörve felsóhajt:

— Hát miért nem mondja, uram, hiszen én olasz vagyok...

Még mond egyebet is, de azt már nem hallom, mert repülök, mint a nyíl, az ötödik utcasarokra, csak úgy vaktában.

Hát bizony olasz szavaimmal megúsztam a további bonyodalmakat, de most az egyszer megbántam, hogy útleveletem a fővárosban hagytam.

Most felvetem a kérdést: mit tehet Mexikó arról, hogy ez a történet kikerekedett, mikor a főhős olasz? De ez már okozat. Az ok, hogy nincs nyilvántartás, és ez mexikói sajátosság. Mesélték, hogy több esetben a férj megunja a családját, s egyszerűen eltűnik. Nagy ez a Mexikó, s ha az illető az északi határvárosban, a kétezerkétszáz kilométerre fekvő Mexicaliban vagy a kétezerre lévő Hermosillóban üti fel a fejét, kicsi a valószínűsége annak, hogy a család fülöncsípi. Egy ügyvéd ismerősöm csak a vállát vonogatta, amikor a nyilvántartás felől érdeklődtem.

Tetszetős és jó érzés az a szokás, hogy nincs nálam elveszíteni való igazolvány — de egyelőre csak utópisztikus állam polgárai tehetik következmények nélkül.

De térjünk vissza Méridába.

Rövidesen ott kuporgok kis székemen a 69. és 58. utcák találkozásánál, nem törődve a gyermekekkel — akik körülvesznek, s néha a képbe is belenyúlnak, vitatva, hogy kinek a házat festem —, beforduló recsegő autóbusszokkal, utasainak vizsgálódó tekintetével, a hátramaradt mérgező benzinfüsttel, hanem festek egy spanyol díszkaput és néhány környező tarka épületet meg a kis park szélét. Minden pasztell színekben, gyöngyház fényben ragyog, gyermekien csodás, és a munka könnyű.

Közben nem tudom elhessegetni a gondolatot: örökké rejtély marad, hogy ki is az a Mr. John Burke.

S még egy kérdés bújkál bennem: vajon ha történetesen nem vetődöm harminchétben Olaszországba, és nem tanulok meg néhány ékes olasz szót, akkor ma hogyan is végződött volna ez a facsarintos purpárlé?

A körülállók természetesen nem tudják, hogy miért mosolyodom el munka közben, és bizonyára a szent révület jelének vélik.

Sietnem kell, mert az alkony itt szűkmarkú. A sötétség egykettőre beáll, s a sok pálma-, banán- meg kámforfa zöldje hamarosan kékes-feketés árnyalatokba sötétül.